

Državni izpitni center

M 2 2 2 5 6 1 1 3

JESENSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sobota, 27. avgust 2022

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

DEL A**Izpitna pola 1****1. naloga: Motivi živali v umetnosti**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ B – Chauvet	
	2	dve od: ♦ prosta kompozicija ♦ izrazite linije ♦ prekrivanje oblik ♦ senčenje ♦ slikanje z ogljem in rdečimi pigmenti ♦ živali so upodobljene večinoma iz profila	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ Boginjo s kačami. ♦ Kače so simbol zemlje/rodovitnosti.	Za obe navedbi 1 točka.
	1	♦ kretska/minojska umetnost	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	♦ Prizor kaže ugrabitev Evrope. Zevs v podobi belega bika zapelje istoimensko kraljično in jo na hrbtu popelje čez morje na Kreto.	
	1	♦ Šempeter pri Celju	
	1	♦ mitološka snov	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ Himera	
	1	♦ Živalski hibrid pomeni kombinacijo več živali v enem telesu.	
	2	dve od: ♦ Pegaz ♦ Kerber ♦ Hidra ♦ Grifon ♦ Kentavri ♦ Harpije ♦ Meduza ♦ Sirene ♦ Minotaver ♦ satir/Pan/Favn ...	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	♦ Jezusa	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.6	1	♦ voda	
	1	♦ tihožitje	
Skupaj	2		

2. naloga: Kiparstvo grške antike

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 1.1: arhaisko ♦ slika 1.2: klasično ♦ slika 1.3: klasično ♦ slika 1.4: helenizem 	Za dva pravilna odgovora 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	♦ Kuros	
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Je statičen, frontalen. ♦ Roke so ob telesu, stisnjene v pesti. ♦ Arhaičen nasmešek in mandljaste oči. ♦ Ima stilizirano, natančno izdelano pričesko. ♦ Poudarjena so široka ramena in pogačice. ♦ Figura je tipizirana. ♦ Je iz enega kosa marmorja. 	
	1	♦ Kot nagrobnik, votivni kip.	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ akt	
	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Kopjenosec ♦ Metalec diska 	Za dva pravilna odgovora 1 točka.
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Sta športnika, atleta. ♦ Verjetno sta upodobljena po resničnem športniku, ki je večkrat zaporedoma zmagal na športnih prireditvah. ♦ Športne panoge so bile del vojaškega služenja. ♦ Sta mlada moška, ideal človeškega tipa, ki so bili v tej dobi osrednji motiv. ♦ Skladnost teles izraža notranjo lepoto. 	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ Laokontova skupina	
	2	dve od: ♦ Laokont je bil svečenik v Troji. ♦ Bil je proti temu, da se trojanski konj prepelje v mesto. ♦ Bogovi so ga kaznovali tako, da so nanj in na njegova sinova poslali kače, ki so jih ubile.	
	2	dve od: ♦ močno razgibana kompozicija / opijaneno gibanje ♦ poudarjena anatomija telesa ♦ ekstremni čustveni izrazi na obrazih / patos	
Skupaj	5		

3. naloga: Umetnost in oblačila

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ toga ♦ Rimsko cesarstvo	Za dva pravilna odgovora 1 točka.
	2	dve od: ♦ Kip je iz bron in pozlačen. ♦ Kip je v klasični govorniški drži. ♦ Figura stoji v kontrapostu. ♦ Kip je bil postavljen na visokem stebri. ♦ Telo kipa je sestavljeno iz več delov, telo je izdelano serijsko, glava ima individualne značilnosti.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	♦ Mitra	
	1	♦ škof ♦ pastirska palica / mašni plašč / štola/alba	Za dva pravilna odgovora 1 točka.
	1	♦ nagrobnik	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	♦ Mitraizem je monoteistična religija, ki se je iz vzhoda (Perzije) razširila po vsem rimskem cesarstvu, to se kaže tudi v oblačilih Mitre.	
	1	♦ Petoviona/Ptuj ena od: ♦ Vero so širili rimski vojaki in uradniki iz vzhoda, Ptuj je bil v tem času upravno središče Panonije, v njem so službovali uradniki iz različnih področij cesarstva ... ♦ Ptuj je bil v času rimske antike na Slovenskem največja naselbina, zato tudi najbolj multikulturno mesto, kar se kaže tudi v različnih kultih v samem mestu.	Za dva pravilna odgovora 1 točka.
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Predstavljena je Marija zavetnica s plaščem. ♦ S plaščem varuje in ščiti različne predstavnike takratnih stanov, ljudi, ki iščejo pri njej uteho in prosijo za posredovanje pred bogom. 	
	1	♦ pohod/poklon svetih treh kraljev	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	♦ oljna tehnika omogoča več lazurnih nanosov, barve učinkujejo bolj polne/saturirane, imajo sijaj	
	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ reprezentativni portret ♦ poudarek je na natančnem podajanju oblačila in nakita, ki predstavlja družbeni položaj upodobljenca 	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Umetnik je oblečen v krzneni plašč, ki je značilno oblačilo aristokratov, kar kaže umetnikove ambicije in povzdigovanje svoje vloge rokodelca v imenitneža. ♦ V rokah drži kosem dlake, s čimer izpostavi svojo spretnost približati se snovnosti narave. 	
Skupaj	4		

4. naloga: Romanska arhitektura

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ Križiščni kvadrat je presečišče glavne in prečne ladje, je osnovno merilo za celo cerkev (vezani sistem gradnje).	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	4	štiri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ vzdolžna/longitudinalna cerkev ♦ latinski križ ♦ petladijska cerkev ♦ triladijska prečna ladja ♦ apsida s kornim obhodom (ambulatorijem) in apsidalnimi kapelami (apsidiolami) ♦ žarkaste kapele / žarkasto nanizane apsidalne kapele 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ dvodelna členitev stene ♦ polkrožne arkade v pritličju, bifore v nadstropju ♦ banjasti obok ♦ obok predeljen z oprogami na obočne pole ♦ polkrožni lok ♦ mogočni slopi ♦ temačnost 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ masivni način gradnje ♦ utrdbenost ♦ debele stene ♦ majhne okenske odprtine ♦ polkrožni loki 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Pročelje je kamnito – oblečeno z marmornatimi ploščami. ♦ Pročelje je enobarvno – pisano. ♦ Pročelje je dvostolpno – brez stolpov. 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ luneta ♦ arhivolta ♦ vratna preklada ♦ delilni steber ♦ polstebri 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.7	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ romarske cerkve / cerkve ob romarskih poteh / cerkve, v kateri so hranjene relikvije svetih oseb, zato jih obiskujejo romarji ♦ samostanske cerkve ♦ stolnice ♦ duhovna središča / »božje utrdbe« 	

5. naloga: Renensansa

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ akt ♦ krajina ♦ portret 	Za tri pravilne odgovore 1 točka.
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ renesančni senzualizem, odkritje lepote človeškega telesa ♦ neoplatonizem in uporaba klasične mitologije kot alegoričnih prispodob ♦ zanimanje za človeka, individualno unikatnost, kult osebnosti ♦ zavedanje lastnega prostora, odkritje lepote narave 	
	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Firenze ♦ Rim ♦ Benetke 	Za tri pravilne odgovore 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Rojstvo Venere ena od: ♦ Prikazana je Venera na školjki, ki jo sape Zefirja pomikajo k obali Cipra, kjer jo čaka ena izmed boginj letnih časov Hora, ki ji bo ogrnila plašč. ♦ Afroditia je rojena iz morske pene, potem ko je Kronos skopil Urana in odvrigel njegove genitalije v morje. 	
	1	<ul style="list-style-type: none"> ena od: ♦ Naročniki so bile bogate meščanske ali knežje družine. ♦ Naročniki so bili humanistično izobraženi. ♦ Delo je nastalo v kontekstu poroke, verjetno kot poročno darilo / kot navodilo za mladoporočence. ♦ Dela so nastala za zasebne, spalnične prostore v palačah ali vilah. 	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Mehko tonsko senčenje, s katerim se mehčajo obrisi. 	
	3	<ul style="list-style-type: none"> tri od: ♦ harmonične, skladne, jasne, pregledne kompozicije ♦ linearna, zračna, barvna perspektiva ♦ skladne, mirne in dostojanstvene pravilno anatomsko upodobljene figure idealizirane lepote ♦ enakomerno razpršena svetloba 	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	1	<ul style="list-style-type: none"> dve od: ♦ herojska telesa ♦ moški akt ♦ non finito ♦ terribilità / vzbujajoč izraz strahospoštovanja na obrazu ♦ monumentalnost, masivnost, tektonske kompozicije 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Prostor so uporabljali protestanti/luterani. 	
	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Michelangelo 	
Skupaj	2		

Skupno število točk: 60

Izpitna pola 2

1. naloga: Umetnost in bolezen

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ Deli sta nastali v zahvalo po prenehanju kuge, posvečeni sta v čast svetnika, Marije ali boga.	
	1	♦ barok ♦ 1600–1750 / 17., 18. stol.	Za dva pravilna odgovora 1 točka.
	2	dve od: slika 1.1: ♦ ovalna kupola ♦ valovita stena / konveksno konkavni zamik ♦ kopičenje arhitekturnega okrasja: svetiščno čelo (stebni portik), slavična stebra, kupola, arhitekturno kiparstvo ♦ pozlata na kipih dve od: slika 1.2: ♦ večfiguralna kompozicija s stebrom ♦ dinamične postavitve figur ♦ pozlata	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ kužno znamenje	
	1	ena od: ♦ sv. Sebastjan/Boštjan ♦ sv. Rok ♦ sv. Karel Boromejski ♦ sv. Kozma in Damijan	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	♦ do aristokracije/plemstva	
	1	♦ Mladenič je pripadnik angleškega plemstva in kaže socialni, ekonomski in duhovni propad aristokracije, ki si ne more več privoščiti svojega privilegiranega in dekadentnega življenja ter zato sklepa poroke iz koristoljubja z nižjim meščanskim stanom.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	2	♦ življenje kurtizane / prostitucija ♦ nočno kavarniško življenje	
	2	dve od: ♦ ukinjanje senčenja in idealizacije ♦ ploskovitost ♦ ukinjanje perspektivnih pravil ♦ samostojnost barvnih ploskev	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	♦ Oba sta imela hude duševne stiske, ki so se razvile v trajno bolezen.	
	2	♦ Vincent Van Gogh ena od: ♦ grobe, ekspresivne poteze čopiča ♦ simbolična ali ekspresivna raba barve, impasto nanosi ♦ nezmožnost realizacije v različnih poklicih, nerazumljenost in neuspešnost kot umetnik, ni prodal skoraj nobenega dela, preživel ga je brat ... ali ♦ Jožef Petkovšek ena od: ♦ nedokončanost dela (materine roke) ♦ odtujeni, tesnobni izrazi na upodobljenih osebah ♦ uničenje lastnih del, težke življenjske izkušnje, težko preživetje ...	
Skupaj	3		

2. naloga: Prepoznavanje obdobja

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ neoklasicizem	
	2	♦ Ime neoklasicizem je oznaka za zahodnoevropski umetnostni slog, ki se je razširil po Evropi kot nasprotje dinamičnima baroku in rokokoju. Slog je črpal vire iz antične klasike. ♦ konec 18., začetek 19. stoletja	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	2	dve od: ♦ Na sliki 2.1 je upodobljen konjeniški portret Napolena na prelazu svetega Bernarda. ♦ Motiv izhaja iz rimske antike in povečuje konjenika. ♦ Prelaz sv. Bernarda je najstarejši v Alpah, prečkali so ga veliki vojskovodje: Hanibal, cesar Avgust idr.	
	2	dve od: ♦ Maratova smrt – Marat je bil eden od revolucionarjev v Napoleonovem času in je bil umorjen v kopeli. ♦ Marat je idealiziran mučenec francoske revolucije. ♦ Upodobitev revolucionarja je v pozi krščanskega mučenca ali Kristusa in je podoba monarhije in katoliške vere prenesla v novo francosko republiko.	

	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Napoleon je predstavljen kot rimski bog vojne, Mars. ♦ Je heroičen akt. ♦ Skladnost telesa predstavlja tip idealne lepote. ♦ Ima junaško telo, je ideal po velikosti in goloti. 	
Skupaj	6		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ neoklasicistični estetski kanon ♦ heroične drže ♦ bel, gladek marmor ♦ skladnost in uravnoveženost ♦ grški kontrapost 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Franc Kavčič ♦ Narodna Galerija, Ljubljana ♦ svetopisemska zgodba / Salomonova sodba 	

3. naloga: Zgodovinsko slikarstvo v baroku in 19. stoletju

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 3.1 (Rubens) – antična mitologija ♦ slika 3.2 (David) – antična zgodovina ♦ slika 3.3 (Géricault) – sodobni dogodek / zgodovinski dogodek / resnični dogodek ♦ slika 3.4 (Moreau) – svetopisemska zgodba 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 3.1 (Rubens) – barok ♦ slika 3.2 (David) – neoklasicizem ♦ slika 3.3 (Géricault) – romantika ♦ slika 3.4 (Moreau) – simbolizem 	Za dva pravilna odgovora 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ dinamična kompozicija ♦ dinamična in dramatično razgibana skupina figur ♦ dinamično zasukana telesa ♦ čustveno poudarjene kretnje in izrazi na obrazih ♦ upodobitev najbolj dramatičnega trenutka zgodbe ♦ tople, močne, žareče barve ♦ močni svetlobni kontrasti / chiaroscuro ♦ slikovitost ♦ dramatičnost, vznesenost ♦ čustvenost, senzualnost ♦ diagonalna kompozicija ♦ slikovita poteza 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	2	dve od: ♦ domoljubje ♦ herojstvo ♦ čast	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	2	slika 3.4 – Moreau, Saloma: ♦ prizor iz svetega pisma (nove zaveze) ♦ Saloma, pastorka galilejskega vladarja Heroda Antipe, na njegov rojstni dan pleše pred očimom, ki je nad njenim plesom tako očaran, da ji obljubi izpolnitev katerekoli želje. Saloma si zaželi glavo Janeza Krstnika, ki je zaprt v ječi. Herod obljubo izpolni in ga da obglaviti. ali slika 3.5 – Delacroix, Sardanapalova smrt: ♦ prizor iz asirske zgodovine (ki ga v svoji drami iz leta 1821 predstavi tudi lord Byron) ♦ Zadnji asirski kralj iz 7. stoletja pr. n. št. je ob spoznanju, da mu ne bo uspelo ubraniti mesta pred napadalci, sklenil zažgati palačo z dvorjani, priležnicami, služabniki in živalmi vred, sebe pa zastрупiti.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.6	1	♦ Ker upodablja prizor iz vsakdanjega življenja / vsakdanje dogajanje / običajne, anonimne ljudi.	
	1	♦ žanr / žanrsko slikarstvo	
Skupaj	2		

4. naloga: Arhitektura 19. stoletja

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ Posnemanje posameznih zgodovinskih slogov.	
	4	♦ slika 4.1 (Neuschwanstein) – neoromanika ♦ slika 4.2 (londonski parlament) – neogotika ♦ slika 4.3 (Kresija / Filipov dvorec, Ljubljana) – neorenesansa ♦ slika 4.4 (pariška opera) – neobarok	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	♦ inženirska arhitektura	
	2	dve od: ♦ industrijska gradnja ♦ novi gradbeni materiali (železo, jeklo, steklo, železobetonski) ♦ jasno razvidna konstrukcija ♦ funkcionalnost ♦ racionalnost	
	3	tri od: ♦ železniške postaje ♦ razstaviščne stavbe ♦ nebotičniki ♦ knjižnice ♦ mostovi ♦ industrijske stavbe ♦ poslovne stavbe (pisarne) ♦ veleblagovnice ♦ mostovi	
Skupaj	6		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	2	dve od: ♦ vegetabilnost / rastlinske oblike ♦ valovite linije / krivulje ♦ asimetričnost ♦ ploskovitost	
	1	ena od: ♦ raba novih materialov (steklo, železo, keramika) ♦ celostno oblikovana hiša (arhitekt oblikuje stavbo in vso notranjo opremo)	
	1	♦ Dunaj	
Skupaj	4		

5. naloga: Slovenska arhitektura 20. stoletja

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	1	♦ Urbanizem je stroka, ki se ukvarja z načrtovanjem in oblikovanjem naselij.	
	1	♦ Maks Fabiani	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	1	♦ Jože Plečnik	
	3	tri od: ♦ Tromostovje ♦ ureditev Vegove ulice ♦ ureditev vodne poti ob Ljubljani ♦ načrt za Bežigrad ♦ načrt za Žale ♦ ureditev Križank ♦ tržnica	
	1	♦ Plečnik je rad uporabljal klasične elemente in jih med seboj poljubno mešal. Ker je to počel v času, ko so bili klasični arhitekturni stili že davno preživeti, predstavlja v svetovni arhitekturi zanimivo posebnost.	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	1	♦ narodni/nacionalni slog	
	1	ena od: ♦ Značilne barve spominjajo na slovensko zastavo. ♦ Ornament spominja na stiliziran nageljnov cvet. ♦ Dekoracija je vzeta iz slovenskega ljudskega ornamenta.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	1	♦ sliki 5.4 in 5.5	Za obe navedbi 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	1	♦ Edvard Ravnikar, Trg republike	Za obe navedbi 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.6	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Kozolec ♦ Tako ime ima zato, ker je bil v času nastanka nekakšen novodobni slovenski kozolec, ki je sredi mestnega tkiva predstavljal nova razmerja s sosednjimi zgradbami. 	Za obe navedbi 1 točka.
	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Prosti, odprto oblikovani tloris. ♦ Ravna streha. ♦ Ni dekoracije: stavba ima poudarjene vodoravne pasove balkonov in oken. ♦ Skeletna konstrukcija in kubični videz stavbe. ♦ Diferenciacija ulične in dvoriščne fasade. ♦ Okna kot svetlobni pasovi. ♦ Kubične stavbe brez dekoracije. ♦ Stavba na pilotih. 	
Skupaj	4		

Skupno število točk: 60

DEL B**Navodila za ocenjevanje**

Navodila za ocenjevanje so pripravljena v skladu s poglavjem 3.2 »Tipi nalog in ocenjevanje« in z merili ocenjevanja posameznih delov izpita, ki so objavljena v poglavju 3.3.2 v Predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo 2020 – Umetnostna zgodovina.

Elementi ocenjevanja	Merila	Točke	Skupaj
1. podatki o umetniškem delu	ime umetnika, naslov izbranega umetniškega dela ali ime in kraj, kjer stavba stoji, okvirni čas nastanka, tehnika ali material, približna velikost in umestitev v slogovno obdobje.	za vsako pravilno navedbo 1 točka	4 točke
2. oblikovna razčlemba	navedena ni nobena od oblikovnih lastnosti umetniškega dela	0 točk	3 točke
	opis motiva ter navedba in opredelitev enega ali dveh elementov oblikovne analize (telesnost, prostor, kompozicija, barve, svetloba, tekstura, ...) izbranega likovnega dela, razčlemba je pomanjkljiva	1–2 točki	
	navedba večine oblikovnih elementov v povezavi s kompozicijskimi lastnostmi in sestavo, jasna opredelitev in povezava s slikovnim gradivom	3 točke	
3. vsebinska razčlemba	navedena ni nobena od vsebinskih lastnosti umetniškega dela	0 točk	3 točke
	opis in prepoznavna ikonografskega motiva, interpretacija je pomanjkljiva in nejasna	1–2 točki	
	natančna opredelitev vsebine upodobljenega dela in njegovega sporočila; interpretacija je jasna, samostojna in smiselna	3 točke	
4. navedba okoliščin nastanka umetnine, umetniški vplivi in pomen za umetnost	naveden ni nobeden od zahtevanih elementov	0 točk	3 točke
	pomanjkljiva navedba okoliščin oziroma vplivov na izbrano umetniško delo; razlaga ni jasna	1–2 točki	
	celovita navedba okoliščin, smiselno povezano opredeljeni umetnostni vplivi in jasno označen pomen dela za umetnost; interpretacija je smiselna in samostojna	3 točke	
5. primerjava obeh umetniških del	navedena ni nobena primerjava	0 točk	5 točk
	navedena je ena zahtevana primerjava	1 točka	
	navedeni sta dve zahtevani primerjavi	2 točki	
	navedene so tri zahtevane primerjave	3 točke	
	navedene so štiri zahtevane primerjave	4 točke	
	navedenih je pet zahtevanih primerjav	5 točk	
6. opredelitev odnosa do likovnih del	odnos do obeh umetniških del ni naveden	0 točk	2 točki
	zapis odnosa do obeh umetniških del	1 točka	
	smiselna opredelitev odnosa do obeh umetniških del z utemeljitvijo	2 točki	

Skupno število točk: 20

Izpitna pola 1

6. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Mojster Bolfgang ♦ poslikava oboka prezbiterja v župnijski cerkvi sv. Janeza Krstnika ♦ Mirna na Dolenjskem ♦ 1463–1465 / druga polovica 15. stoletja ♦ monumentalne mere ♦ freska ♦ pozna gotika
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Prezbiterja je precej širok in dolg, saj šteje tri obočne pole. Ima tridelen zaključek in je zvezdasto obokan. Freska je členjena na 35 polj. ♦ Prezbiterja je bil ob nastanku najbrž v celoti poslikan. Zdaj je ohranjena le poslikava oboka, deloma še okenskih ostenj s svetnicami pod naslikanimi baldahini. ♦ Na stičiščih reber so figuralni in dekorativno okrašeni sklepniki. ♦ Poslikava je dovolj ohranjena, da opazimo slikarjevo premišljeno uporabo umirjenih barvnih tonov v okraštih, rdečkastih in zelenih tonih na svetli podlagi. ♦ Figure so elegantne in izrazito mile, njihova oblačila so tekoče, prefinjeno nagubana. Poudarjeni sta materialnost in tekstura blaga. Figure so razpotegnjene, z ljubkimi obrazi, značilnimi za mehki slog. ♦ Oblikovanje draperije je zahtevno, saj se razvije od vzporednih cevastih gub k zalomljenim trikotniškim. ♦ Osebe so lepotno idealizirane. V obrazih je vidno kvalitetno senčenje (tonska modulacija).
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Kranjski prezbiterja je poslikan gotski prezbiterja, značilen za Kranjsko, ki sledi značilnemu ikonografskemu programu. ♦ Po zelo strogo določeni shemi si v prezbiteriju poslikave sledijo tako: na oboku so nebesa s prestolujočim Kristusom kot kraljem ali sodnikom, obdanim s štirimi evangelisti ali njihovi simboli (tetramorf) in plesočimi ali muzicirajočimi angeli, ki ga slavijo. Ponekod imajo angeli v rokah orodja Kristusovega mučeništva (arma Christi). ♦ V središču poslikave sta v dveh osrednjih rombih celopostavni sedeči Kristus sodnik v mandorli na vzhodu in Marija z Jezuščkom v naročju, ki stoji na polmeseču na zahodu. ♦ Kristusa obkrožajo simboli evangelistov in prostostoječi celopostavni cerkveni očetje (sv. Avguštin, sv. Ambrož, sv. Hieronim in sv. Gregor Veliki). ♦ Marijo spremljajo štiri device (sv. Marjeta, sv. Barbara, sv. Doroteja in sv. Katarina). ♦ Opaziti je tudi angela s trobentama in arma Christi ter 18 angelov z glasbili. ♦ Na severovzhodni steni je ostanek freske s prizorom iz legende sv. Janeza Krstnika, zaščitnika cerkve. ♦ Na stenah prezbiterja so stoječi apostoli kot stebri Cerkve. Običajno stojijo v nišah. V okenskih ostenjih so naslikane svetnice. ♦ Obok prezbiterja je prizorišče, na katerem so naslikana nebesa, bog in svetniki. ♦ Simbolno izhodišče kranjskega prezbiterja, Kristus, obdan s simboli evangelistov, je tu razširjeno z novo simbolno skupino Marije s svetnicami. ♦ Uresničena je zamisel nebeškega Jeruzalema, nebes na tem svetu. ♦ Simbolika se opira na Apokalipso in delno na besedila, ki govorijo o Mariji.
4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Mojster Bolfgang je bil kakovosten umetnik, ki je svoj vrh dosegel s poslikavo podružnične cerkve Marijinega oznanjenja v Crngrobu. Tam se je podpisal pod sliko svojega svetniškega zavetnika sv. Volbenka, ki je datirana s 1453. V Mirni na Dolenjskem je ustvaril svojo drugo pomembno veliko celoto. To je zadnje Bolfgangovo delo in kaže vse značilnosti njegovega poznega sloga. ♦ Poslikava oboka je ena največjih in najcelovitejših na Slovenskem. ♦ Kranjski prezbiterja je tip poslikave, značilen za nekdanjo Kranjsko, torej osrednjo Slovenijo (Gorenjsko, Dolenjsko) v 15. stoletju. Na sorodne slikarske rešitve naletimo tudi na Koroškem, v Istri, na Tirolskem.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ V cerkvenih poslikavah tega dela Slovenije prevladuje isti ikonografski vzorec – F. Stele je to utemeljil kot posledico stika z bizantinsko tradicijo. ♦ Ikonografsko zasnovo kranjskega prezbiterija najdemo tudi v Suhi, na Muljavi, Križni Gori, sv. Janezu v Bohinju ... Zadnje poslikave te vrste so nastale v drugi četrtini 16. stoletja (Jernej iz Loke).
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Če v mirnski cerkvi govorimo o uresničitvi razširjene ikonografske sheme kranjskega prezbiterija, na stropu Sobe mladoporočencev v mantovski Vojvodski palači opazimo prvo izvorno iluzionistično poslikavo, ki prikazuje okroglo odprtino (oculus), skozi katero vidimo nebo; ob odprtini nas opazujejo ženske z mantovskega dvora, putti, pav; za lončeno posodo z rastlino se zdi, kot da bo padla na nas. Oblika oculusa se zgleduje po rimskem Panteonu. ♦ Medtem ko je motivika fresk na prvi sliki nabožna/ krščanska, je na drugi posvetna. ♦ V obeh delih je prisoten motiv preseganja običajnega sveta (transcendence), s svetniki na freski v Mirni in s putti v Mantovi. ♦ Obe umetniški deli sta freski. ♦ Figure mojstra Bolfganga so plastično oblikovane in lepoto idealizirane, njihova elegantna oblačila se gubajo prefinjeno (draperije so vzporedne ali trikotniške in dajejo s pomočjo barvnega stopnjevanja videz naravnega gubanja). Mantegnove figure so precej bolj polnoplastične in anatomske prepričljivejše: medtem ko ženske vidimo le do ramen, putti lebdijo ob odprtini. ♦ Mirnske figure so v primerjavi s tistimi v Sobi mladoporočencev precej manj razgibane. Mantegnove figure so postavljene v razgibane, izvorne drže. ♦ V nasprotju z mirnskimi so Mantegnove figure naslikane v drznih perspektivnih skrajšavah: te so take, da se gledalcu, ki jih zre s tal, zdi, kot da so postavljene v istem prostoru z njim. Figure so izražajo čustva, predvsem veselje, mišice puttov so s senčenjem zelo poudarjene. ♦ V Mirni je mojster Bolfgang večino oseb umestil v brezprostorska polja (za figurami je enobarvno ozadje). Mantegna je na stropu Vojvodske palače upodobil perspektivno oblikovan prostor, kjer zaradi iluzionističnih skrajšav teles težko ločimo mejo med naslikanim in resničnim svetom. Imamo občutek predrtja stene. ♦ Poslikava v Mirni kaže na slikarjevo preiščeno uporabo umirjenih barvnih tonov v okrastih, vijoličnih, rdečkastih in zelenih tonih na svetli podlagi. V Sobi mladoporočencev so barve bolj pestre: k posebnemu učinku doživljanja prostora najopazneje pripomorejo zlatorumeni in modri toni. ♦ Prizor v Mantovi je prilagojen pogledu gledalca »od spodaj navzgor« (sotto in su); opazovalec z zornega kota središčne perspektive doživi popolni trompe-l'oeil naslikanega prizora. V Mirni tega doživetja ni, ker odsotni prostor nadomešča zgolj enobarvno ozadje. ♦ Za mojstra Bolfganga je značilen slog, v katerem se odmevi idealizma mehkega sloga prepletajo z vplivi sočasnega severnega realizma. Za Mantegno so značilne plastično oblikovane figure, oblečene po renesančni dvorni modi. ♦ Na prvi sliki ni perspektivnih skrajšav, na drugi sliki pa so izrazito poudarjene, saj se z njimi ustvarja iluzija tridimenzionalnega prostora. ♦ V Mirni je vsaka figura v svojem obočnem polju, ki ga obdajajo rebra, pri Mantegni ni nobenih pravih arhitekturnih členov, le-ti so naslikani.
6	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

7. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Jan van Eyck ♦ Portret Arnolfinijev / Arnolfinijeva poroka / Arnolfinijeva zaroka / Giovanni Arnolfini z ženo ♦ 1434 / prva polovica 15. stoletja ♦ olje na lesu / olje na leseni (hrastovi) plošči ♦ 82,2 x 60 cm / manjše mere/kabinetni format ♦ London, Narodna galerija ♦ zgodnja renesansa / staronizozemsko slikarstvo / severna renesansa / flamski primitivci

2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Na sliki sta dve celopostavni osebi v interierju. Na steni v ozadju je konveksno ogledalo, ki ga obrobja okvir z desetimi medaljoni s prizori Kristusovega pasijona. V njem vidimo odsev prostora: strop z lestencem, zajeta je celotna soba z oknom in skrinjo, hrbtna stran moža in žene ter odprta vrata sobe, skozi katera sta pravkar vstopili dve postavi v rdečem in modrem oblačilu. Pes strmi vanju. Oseba v rdečem je slikar sam, s čimer prikaže, da je priča prizoru in da je naslikal res točno tisto, kar je videl. ♦ Nad zrcalom je napis, ki se v prevodu glasi: »Jan van Eyck je bil tukaj 1434.« Slikar se je torej podpisal na steno. ♦ Prizor je naslikan z oljnimi barvami in finimi, večplastnimi lazurnimi potezami. ♦ Obrisi so sklenjeni, jasni – vsako telo je natančno izrisano, polnoplastično. ♦ Vse je naslikano prepričljivo realistično: portretiranca, njuna oblačila, notranjščina sobe in predmeti v njej. ♦ Kompozicija je simetrična, s poudarjeno središčno osjo z lestencem, ogledalom, sklenjenima rokama in psom v ospredju. ♦ Gibanja ni oziroma se zdi, da je zamrznjeno, vse je podrejeno svečanemu trenutku. Zakonca sta se prišla za roke, on dviga desnico v znamenje prisege ali pozdrava. Portretiranca sta videti ujeta v razmišljanju, zadržana in mirna. ♦ Oljna slikarska tehnika je umetniku omogočila skrbno in natančno nanašanje barv, zato je lahko poudaril različne vrste tkanin, teksturo drugih predmetov, inkarnat, predvsem pa različne svetlobne učinke, najbolj izrazito na bleščečem medeninastem lestencu. ♦ Slika je zgrajena iz uravnoveženih barv: črno-rjava na Arnolfinijevem plašču nasproti zeleni na obleki njegove žene in rdeči, ki prevladuje v ozadju na pregrnjenem pohištvu. Vse druge barve imajo podrejeno vlogo. ♦ Prostor se perspektivno pogloblja, naslikan je nekoliko iz ptičje perspektive. Bolj oddaljeni predmeti so naslikani manjši. ♦ Ogledalo vnaša v zasnovo slike novo dojetanje prostora in perspektive gledanja. Prizor v zrcalu ni le slika v sliki, ampak je zrcalna projekcija prizorišča, v katerega umetnik umesti portretiranca. Z njim se odpira prostor, ki daje gledalcu priložnost za ogled z nasprotne strani sobe, kjer sta Arnolfinija. ♦ Dodatno gledišče omogoča, da se okvir slike razširi in vključi tudi mesto, od koder jo opazujemo: oseba, ki jo vidimo v zrcalu na pragu sobe, stoji na točki, s katere gledamo prizor. ♦ Ključno vlogo pri oblikovanju prostora igra svetloba, ki prihaja iz dveh virov: prvi je zunaj slike, svetloba pada iz levega zgornjega kota, drugi vir pa je okno, ki dodatno osvetljuje sobo. ♦ Svetloba je diskretna, deli sobe so v polsenci. Poleg značilnih svetlobnih učinkov na svetlečih površinah, kot so medenina ali zlata ogrlica mladoporočenke, je poseben izziv tudi igra svetlobe na rjavem krznu Arnolfinijevega plašča ali beli krzneni obrobi ženine obleke. V obeh primerih je s svetlobo dovršeno modelirana tekstura krzna. ♦ Morfološko spada v plastični slog. Značilna je jasnost, portretna natančnost in realizem v detajlih.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Na sliki je dvojni celopostavni portret meščanskega para postavljen v interier. ♦ Ena izmed teorij pravi, da sta na sliki Giovanni Arnolfini, italijanski trgovec iz Lucce, in njegova žena Giovanna Cenami ali Constanza Trenta – gre torej za dvojni portret mladoporočencev. (Nekatere sodobne teorije to izpodbijajo. Ob znanstvenem odkritju, da sta se poročila šele 13 let po nastanku slike, je bilo treba na novo določiti identiteto upodobljenecv. Vsekakor velja, da je na sliki član Arnolfinijeve družine z ženo.) ♦ Slika, ki je večkrat imenovana kot Arnolfinijeva poroka ali zaroka, ni mišljena kot dokument poroke, je pa upodobitev zakonske zveze. Na njej ni prikazana Arnolfinijeva noseča žena, saj si oseba pod prsmi z roko samo privzdiguje obleko, sešito po tedanji najnovejši modi. ♦ Ker sta portretiranca oblečena v razkošna oblačila, gre za reprezentativni portret. Krznena oblačila so od nekdanj znamenje bogastva in ne sovpadajo z letnim časom (na vrtu lahko vidimo zoreče češnje). ♦ Na njuno bogastvo kaže tudi oprema sobe – medeninast svečnik, škrlatno posteljno pregrinjalo, orientalska preproga, pomaranče na polici (zakonca sta živela v Bruggeu, ne v Italiji). Hkrati skromen nakit žene in odsotnost nakita pri Arnolfiniju ter lesena tla kažeta na skromnost ter pripadnost meščanskemu stanu. ♦ Notranjščina sobe je polna prikrite simbolike – na prvi pogled se zdi kot običajna meščanska soba, detajli pa imajo simbolne pomene, povezane z motivom poroke in zakonske zvestobe: Sezute cokle nakazujejo svetost prostora/zakramenta. Sveča, ki je prižgana sredi dneva,

	<p>simbolizira navzočnost sv. Duha/Kristusa, ki vse vidi. Pes simbolizira zakonsko zvestobo, zrcalo čistost in nedolžnost. Pasijonski prizori na medaljonih v okviru zrcala kažejo na obljubo odrešenja, rožni venec pa na predanost molitvi. Vsak predmet v tem intimnem prostoru odslikava resničnost in ima neki simbolni pomen: pomaranče in jabolka na okenski polici simbolizirajo rajski vrt in izvorni greh. Detajl sv. Marjete/Margarete na posteljni stranici je tudi simbolno povezan s poroko, saj je ta svetnica zavetnica porodnic, metlica je atribut sv. Marte zavetnice gospodinj.</p>
4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Arnolfinijeva poroka je prelomna zato, ker gre za prvi celopostavni dvojni (in reprezentativni) portret v zasebnem interierju. ♦ S svojo statičnostjo, nadčasovnostjo in poduhovljenostjo dobiva slika naravo oltarne podobe ne glede na to, da je par postavljen v meščansko sobo. Gre za posvetno sliko s številnimi sakralnimi prviniami. ♦ Slikar in Arnolfini sta bila verjetno prijatelja, saj poznamo še en njegov samostojen portret in za oba vemo, da sta delala za burgundskega vojvodo Filipa Dobrega. ♦ Ker je slika tako natančen prikaz podrobnosti, bi njeno funkcijo lahko primerjali z nalogami, ki jih ima fotografija. ♦ Van Eycka je imel velik vpliv na flamske slikarje, imel je stike z Rogier van der Weydnom in Robertom Campinom. ♦ Delo je bilo pozneje v lasti španskih kraljev. Tam je sliko lahko videl španski baročni in dvorni slikar Diego Velázquez. Vplivala je na njegovo znamenito delo Las meninas, kjer zrcalo na zadnji steni kaže dvojno navzočnost kralja in kraljice, pa tudi slikar se je upodobil kot pričevalec nekega dogodka. V 20. stoletju je portret Arnolfinijev v slogu naivne umetnosti preoblikoval sodobni kolumbijski slikar Fernando Botero.
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ V obeh delih predstavlja motiv meščanski par na sliki 7.1 gre za reprezentativni portret na sliki 7.2 pa kot portretni žanr. ♦ Par na sliki 7.1 s sliko dokazuje svojo premožnost svojega stanu, par na sliki 7.2 kaže vsakodnevni utrip mestnega življenja. ♦ V obeh delih sta para postavljena v interier, v katerem je na zadnji steni ogledalo, v katerem zaobjamemo prostor. Na sliki 7.1 je to meščanska soba polna dragocene opreme, na sliki 7.2 pa izrez iz pariške kavarne. ♦ V obeh delih so figure mirne in statične, delujejo zatopljene same vase in kontemplativne. To ustvarja delno slovesno razpoloženje, nekakšen zamrznjen, pomemben trenutek, kjer gibanja ni. ♦ Par na sliki 7.1 si z govorico telesa izkazuje naklonjenost in kaže na intimo med njima. Par na sliki 7.2 deluje odtujeno in osamljeno, ženska je popolnoma zatopljena v svoj notranji svet, medtem ko se moški s pogledom obrača stran. ♦ Portret na sliki je 7.1 je nekoliko dvoumen za kakšen portret dejansko gre, ali je dokument poroke, sprejema neveste na novem domu ali posthumen portret preminule partnerke ali samo obeležje blagostanja. Osrednja tema slike 7.2 je zelena opojna, a zdravju škodljiva, pijača absint, ki je postala izjemno priljubljena v pariških kavarnah in boemskih krogih. ♦ Obe upodobitvi imata tudi simbolni pomen: renesančni portret ima veliko prikrite simbolike, ki se kaže v vsakodnevni predmetih razpostavljenimi po prostoru, Degajeva slika postane prisposoda dekadentnega urbanega življenja in posledic alkoholizma. ♦ Obe kompoziciji sta statični, na sliki 7.1 je simetrična na sliki 7.2 je preišljeno sestavljena iz glavne figure, ki je malo zamaknjena iz osrednje osi, in diagonalnih lebdečih ploskev miz, ki v prvem planu ustvarjajo prazen prostor. Kompozicija daje vtis izreza/kadriranja s katerim slikar skuša ustvariti vtis hipnega. ♦ Van Eyckov portret je naslikan izjemno realistično, v plastičnem slogu. Degas pa realizem ustvarja bolj s slikovito potezo. ♦ Prostor pri Arnolfinijevi poroki je natančno naslikan in perspektivično poglobljen, pri Degasu ni tako natančno izslikan, vendar je jasno določljiv. V obeh primerih je predstavljen iz nekoliko ptičje perspektive. ♦ Figure so v obeh delih realistične, pravilno anatomsko upodobljene. Na sliki 7.1 so konture bolj jasne in senčenje mehkejše, zato se figuri bolj izrišeta od ozadja. Degas figuri bolj modelira z barvo in samo delno poudari konture. ♦ Na sliki 7.1 prihaja svetloba iz oken na levi, na sliki 7.2 pa iz desne.
6	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

8. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Giambologna (Jean de Boulogne) (1529–1608) ◆ Merkur ◆ 1564–1565 / druga polovica 16. stoletja ◆ odlitek iz 1580, bron ◆ v = 180 cm / velike mere ◆ Museo del Bargello, Firenze ◆ pozna renesansa, manierizem
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Vitka in razgibana gola moška figura je postavljena v izrazitem kontrapostu. ◆ S konico stopala lovi ravnotežje na sapi vetra, zdi se, kakor da leti in premaguje problem težnosti. ◆ Telo je v večkrat zaviti spirali, od zasukanih bokov prek ramenskega obroča in glave (taki postavitvi pravimo figura serpentinata). ◆ Krivulje rok ter zgornje in spodnje polovice telesa ustvarijo harmoničen in uravnotežen, gibek kontrapost, ki ponazarja lebdenje v zraku. ◆ Telesno mišičevje je mehko in ne pretirano razvito. ◆ Z goloto figure sta v kontrastu atributa – kovinska naglavna čelada s perutmi na glavi ter palica s krili in kačo v roki. ◆ Razvidna je kiparjeva naslonitev na antično kiparstvo z novim odnosom do gibanja. ◆ Dinamična kompozicija sili gledalca v gibanje okrog kipa, ko jo z različnimi pogledi v celoti zaobjame.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Kip predstavlja Merkurja (grški bog Hermes), poslanca olimpskih bogov, posrednika, ki se je sprehajal med nebom in zemljo, sina Zevsa in Plejade Maje. ◆ Bil je najiznajdljivejši in najspretnjši med bogovi na Olimpu. ◆ Spremljal je mrtve v podzemlje, velja za izumitelja abecede, matematike, astronomije in rokoborbe. ◆ Bil je zaščitnik popotnikov, trgovcev, izumiteljev, atletov in tatov. ◆ Giambologna ga predstavlja nadzemeljsko spretnega v letu na sapi vetra Zefirja. ◆ Merkur ima značilne attribute – krilca na nogah in čeladi ter kaducej, glasniško palico v roki. ◆ Retorična kretnja kazalca, je usmerjenega v nebo, njegov naslednji cilj, ki je prostor resničnega spoznanja in božanske zaščite.
4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Giambologna je bil flamski kipar, ki se je na poti domov s študijskega potovanja v Rim leta 1522 ustavil v Firencah in tam ostal do konca življenja. ◆ V Firencah so njegovi glavni naročniki postali člani družine Medici. ◆ Kipar se je pri svojem delu oprl na antično kiparstvo (zlasti helenistično) ter na Michelangela (na njegovo moč in dramatičnost upodobitev) . ◆ Roka, dvignjena v višino, posnema značilno retorično kretnjo proti nebu, ki sta jo v umetnosti uveljavila Leonardo da Vinci in Rafael. ◆ Bronasti odlitek je nastal po voščeni študiji, po kateri je umetnik izdelal več različic in odlitkov kipa. ◆ Kip obstaja v štirih različicah. Nastal je v času, ko je kipar bival v Bologni. Kip mu je naročila bolonjska univerza. Ta je zahtevala, da bi Merkur s prstom usmerjal pogled v nebo, ki je božanski izvor spoznanja, in s tem dajal zgled študentom. Drugo različico kipa je naročil Cosimo de Medici, da bi ga podaril nemškemu cesarju Maksimilijanu II. Ta kip je verjetno kopija tega Maksimilijanovega. Stal je na vrtu vile Medici in je bil del vodnjaka. ◆ Giambolognova številna manjša dela so bila v lasti bogatih holandskih meščanov in v zbirki cesarja Rudolfa II. Habsburškega v Pragi. Kopirali so jih tudi na Dunaju, v Parizu in Madridu, zato je imelo njegovo kiparstvo velik vpliv vse do 18. stoletja. ◆ Giambolognovi učenci so okus manierizma prenesli v severno Evropo vse do Stockholma. ◆ Merkur je simbol in je na grbu mesta občine Idrija.
5	pet od:

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Giambolognov Merkur je samozadostni kip, medtem ko je Rodinov Mislec dejansko fragment precej večje celote, eden izmed motivov na t.i. Vratih pekla, s katerimi se je ukvarjal dolga leta in so ostala nedokončana. ♦ Pri Merkurju je ikonografska vsebina jasna, gre za eno najbolj znanih antičnih božanstev, medtem ko Mislec ne premore tako očitnega, enoznačnega pomena, saj predstavlja motiv razmišljajočega človeka, kar je mogoče interpretirati na več načinov. ♦ Po oblikovni plati je za Merkurja značilna manieristična elegantnost, lahkotnost in celo erotičnost, Mislec pa je nasprotno ekspresivna, mogočna, težka, masivna figura. ♦ Merkur je v gibanju, Mislec pa je negiben. ♦ Merkur je s telesom usmerjen navzgor proti nebu, Mislec pa nasprotno gleda k tlom, usmerjen je navzdol k zemlji. ♦ Giambologna je površino svojega kipa zgladil do sijaja, podrobnosti so natančno izdelane; Rodin pa je površino svojega kipa pustil v grobi, skicozni obliki, njegove poteze ostajajo vidne, Mislec ustvarja vtis nedokončanosti (non finito). ♦ Giambologni in Rodinu pa je skupno navdihovanje pri Michelangelu: Giambologna je od njega prevzel t.i. figuro serpentinato (okoli svoje osi zasukano telo), medtem ko je Rodin po Michelangelu povzel sam motiv kipa (po eni izmed figur s Poslednje sodbe v Sikstinski kapeli) ter značilni non finito poznih Michelangelovih del.
6	♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

Izpitna pola 2

6. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Michelangelo Merisi da Caravaggio ♦ Poklicanje sv. Mateja ♦ kapela Contarelli, cerkev San Luigi dei Francesci, Rim ♦ 1599–1600 ♦ olje na platnu ♦ 322 x 340 / delo velikih mer ♦ barok
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Prizor je razdeljen na dva dela. Stoječi osebi na desni zarisujeta pokončen, osebe za mizo pa vodoraven pravokotnik. Obe skupini povezuje Kristusova kretnja. ♦ Kompozicija je rahlo diagonalna. Ustvarjajo jo močan snop svetlobe, postavitve figur in Kristusova kretnja. ♦ Prizor se dogaja v temnem nedoločljivem prostoru, kjer je pri upodobitvi pohišstva in okna uporabljena linearna perspektiva. ♦ Prostor je neomejen. ♦ Telesnost je plastična. Konture so jasne, le ponekod se figure stapljajo z ozadjem (npr. Kristus). ♦ Figure so zelo razgibane, zlasti njihove kretnje, zato ustvarjajo dinamično kompozicijo. ♦ Morfološki slog je med realizmom in naturalizmom. ♦ Barve so tople, prevladujejo rjavkasti, rumeni in rdeči toni. Izrazit je svetlo-temni kontrast. ♦ Svetloba prihaja iz desnega zgornjega kota in osvetljuje osebe le s te strani. ♦ Svetlobni žarek je močan, jasen, usmerjen ter ustvarja močan in dramatičen kontrast med svetlobo in senco – chiaroscuro. ♦ Drugo svetlobno središče je Jezus. Rahla svetloba prihaja tudi skozi naslikano okno.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Gre za upodobitev svetopisemskega dogodka iz Nove zaveze, ko je Jezus za svojega apostola poklical še Levija (pozneje Mateja). Upodobljen je najbolj dramatičen trenutek, ko Jezus pokaže na dacarja Levija, ki sedi za mizo in prešteva dnevni izkupiček. Ta se presenečeno obrne k Jezusu in pokaže nase s prstom, kot bi hotel reči: »Kdo, ali jaz?« ♦ Slikar je ta svetopisemski dogodek upodobil kot dramatičen prizor iz krčme/urada, kot sodoben žanrski prizor. ♦ Naslikane osebe so vsakdanji, neidealizirani ljudje z rimskih ulic. ♦ Močan žarek svetlobe ima tudi globoko duhovno sporočilo: slediti je treba pravi veri. ♦ Dve osebi za mizo sta še naprej zatopljeni v preštevanje denarja, kar pomeni, da nimata možnosti za večno življenje. ♦ Jezusova kretnja je ukazovalna, vzdušje je napeto. ♦ Slikar je poskušal poudariti človeške značaje. Poudarek je na človeški plati apostolov, a hkrati je zaradi svetlobe čutiti božansko navzočnost. ♦ Sporočilo slike je jasno: kristjani morajo odgovoriti na Kristusov klic, kakor je to storil Levi.
4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika je bila eno izmed treh velikih platen za kapelo Contarelli. Naročil jih je francoski kardinal Matthieu Cointrel za cerkev francoske skupnosti v Rimu. Drugi dve sliki sta Sv. Matej in angel ter Mučeništvo sv. Mateja. Vse slike se glede na svetlobo in prostor v cerkvi med seboj dopolnjujejo. ♦ Gre za prvo veliko naročilo slikarju, potem ko je po preselitvi iz Milana v Rim živel v revščini. ♦ S temi slikami je tako rekoč čez noč zaslovel in postal najbolj iskani slikar verskih prizorov v Rimu. ♦ Vpliv poznorenesančnih slikarjev Tiziana, Tintoretta, Michelangela (Kristusova kretnja). ♦ Slikar je slikal po živih modelih, ki so bili navadni ljudje z ulice. ♦ Slikar je po svetopisemskem motivu slikal sodobno življenje tako, kot je: stvarno, neposredno in čutno. ♦ Razpoloženje na sliki se ujema z duhom protireformacije. ♦ Slikar je bil kljub naturalizmu v nekaterih krogih zelo cenjen in priljubljen.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slikar ni imel lastnih učencev, a imel je veliko posnemovalcev (posnemali so zlasti njegov chiaroscuro), npr. Orazio in Artemisia Gentileschi ter t. i. caravaggisti širom po Evropi. Po njem so se zgledovali še Velázquez, Rembrandt in Rubens. ♦ Kritiki so trdili, da je uničil klasične vrednote italijanskega slikarstva. ♦ Slikar je vpeljal motiv žanra in slikanje vsakdanjika. ♦ Slikar je bil značajsko zelo prepirljiv in nasilen. Ker je nekoga ubil, je zbežal iz Rima in preostanek življenja preživel na begu. Nekaj časa je živel pod zaščito malteških vitezov.
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Prvo delo je oltarna slika, drugo je bilo nekoč plošča krstnega kamna: obe deli sta javni, vidimo ju lahko v cerkvi. ♦ Prvo delo je olje na platnu, drugo pa relief. ♦ Obe umetniški deli prikazujeta evangeliste. ♦ Obe kažeta verski, svetopisemski motiv: prvo govori o Kristusovem poklicanju evangelista Mateja, drugo prikazuje simbole štirih evangelistov in druge krščanske simbole, npr. križ, palmeta, vinska trta (vitice in grozdje) ... ♦ Prvo delo je naturalistično, drugo idealistično. ♦ Na prvem delu je kompozicija razgibana, rahlo diagonalna. Na drugem delu je kompozicija simetrična in statična, upodobitve evangelistov so v medaljonih. ♦ Prizorišče na prvem delu je slabo osvetljen kletni prostor (morda krčma), prostora na drugem delu ni, nadomešča ga ploskovita, simetrična in linearna ornamentika. ♦ Prostor na prvem delu je upodobljen z linearno perspektivo, svetlobo in postavitvijo figur. Na drugi sliki je brezprostorje, opazimo strah pred praznim prostorom (horror vacui). ♦ Na prvem delu je biblični motiv upodobljen kot žanr, na drugem je poudarek na brezčasni krščanski simboliki, simetriji in ornamentu. ♦ Na prvem delu so osebe plastično oblikovane (tonska modelacija), na drugem pa ploskovito (simboli evangelistov so breztelesni, nerealistični, disproporcionirani, fizično neresnični). ♦ Na prvem delu so nekatere konture (obrisne linije) zabrisane, na drugem delu so vse konture zelo jasne. ♦ Prizor na prvem delu je upodobitev dramatičnega trenutka, na drugem pa imamo občutek večnosti, onostranskosti, statičnosti (negibnosti). ♦ Protagonisti na prvem delu so individualizirani, vsak ima drugačen izraz na obrazu (npr. mirni Jezus, začuden Matej), na drugem delu pa ne gre za upodobitev resničnega/trenutnega dogodka, ampak večnega trajanja – ni več realizma kot na prvem delu, ampak prevladuje občutek, da so izklesani simboli evangelistov v medaljonih, vitice, rozete, palmete, grifona, križ in ptice le prisposoda za onostransko življenje: gre za krščanski prikaz višje resnice in večnega reda. ♦ Na prvem delu so uporabljene zemeljske barve (predvsem rjavi toni in nekaj rdeče), drugo delo pa danes ni več polikromirano, izklesano je iz sivega marmorja. Nekoč je bilo pobarvano.
6	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

7. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Ivan Grohar ♦ Sejalec ♦ 1907 / začetek 20. stoletja ♦ olje na platnu ♦ 108,5 x 120 cm / srednje mere ♦ Moderna galerija, Ljubljana (slika vključena v postavitev stalne zbirke v Narodni Galeriji, Ljubljana) ♦ impresionizem
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ V središču slike je moški lik, obrnjen s hrbtom proti gledalcu, ki hodi po diagonali od desnega spodnjega proti levemu gornjemu vogalu.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ V sredino postavljena figura in njena velikost v razmerju s formatom poudarjajo njeno monumentalnost. ♦ Kompozicija je diagonalna, saj lik hodi po padajoči (negativni) diagonali, a v nasprotno smer. ♦ Moški na sliki, sejalec s sejalnico in pokrivalom, v dolgih hlačah in beli srjaci z zavihanimi rokavi, se po padajoči diagonali ne spušča, temveč vzpenja. ♦ Osvetljen je s hrbtne strani, njegova senca pada diagonalno, v smeri hoje. ♦ Krajinsko ozadje je razdeljeno na diagonalne pasove napetih linij, ki se barvno stopnjujejo od vijoličasto rdečkastih in okrastih tonov polja spodaj do zelenih tonov travnika in belih tonov skal zgoraj. ♦ Za Groharja je značilna lopatična tehnika (polaganje barve na platno s slikarsko lopatico namesto s čopičem), ki ustvari na površini slike razbrazdano površino in prikazuje utripanje ozračja v trenutku, ko se prizor dogaja. ♦ Površina slike je poenotena z enakomernimi kratkimi nanosi barve. Postopek enakomernega in ritmiziranega polaganje barve na platno je prisposoba samega sejalčevega dela. ♦ Z mehčanjem ostrih obrisov predmetov slikar prikaže, da želi ustvariti enovit optični vtis in poudariti atmosfero, s čimer sledi modernim, impresionističnim načelom. ♦ Ker sta figura in ozadje naslikana z enakimi potezami, delujeta povezano, s čimer nam Grohar sporoča, da je narava sejalčev življenjski prostor.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Motiv je kmečki žanr. To je slika, ki povečuje sejanje kot kmečko opravilo. Predstavlja ga kot posebno poslanstvo, saj je od uspešne setve odvisna dobra žetev. ♦ Motiv ima religiozno predpodobo v svetopisemski priliki o sejalcu, zapisane v Matejevem in Lukovem evangeliju. ♦ Sejalec je bil predstavnik značilnega, kmečkega poklica, s katerim se je v tistem času večinsko preživljal slovenski narod, zato postane simbol slovenskega življa. ♦ Prizorišče je lokalno opredeljeno s kozolcem, ki je značilen za slovensko krajino. Tako je tudi poudarjeno, da je pred nami slovenski kmet ter pokrajina v pomenu domovine. ♦ Bel pas skal z rahlo rdečkastim nadihom v zadnjem planu lahko predstavlja Kamnitnik, hrib na robu Škofje Loke, ki so ga slovenski impresionisti večkrat slikali. ♦ Groharjeva slika je kmečki žanr, ki pa ima tudi višji pomen, saj so mladi umetniki, generacija slovenskih impresionistov, želeli, da bi se njihova napredna, mlada umetnost kot plodna setev razrasla med občinstvom. ♦ Slika nosi pozitivno sporočilo, saj sejalec zmagovito kljubuje padajoči diagonali. Ker liku ne vidimo obraza in ga slikar ni portretno individualiziral, se gledalec z njim zlahka identificira. S pozitivnim sporočilom prebuja pri gledalcu narodno samozavest. ♦ Zaradi nacionalne identifikacije slika dobi značaj slovenske zgodovinske slike.
4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Slikar si je pri izdelavi slike pomagal s fotografijo, ki jo je posnel škofjeloški fotograf August Berthold leta 1906 ter kaže sejalca s hrbtne strani s kozolcem in Kamnitnikom v ozadju. ♦ Grohar je Sejalca najprej razstavil leta 1907 v Trstu na 1. slovenski umetniški razstavi, nekaj mesecev zatem, ko je slika nastala. Takoj je vzbudila pozornost pri kritiki, ki jo je opredelila kot izjemno uspešno delo. ♦ Ta slika je z razumljivim motivom omogočila sprejem nove, moderne umetnosti, slovenskega impresionizma, pri širšem občinstvu. ♦ Že ob prvi razstavi v Trstu je bilo delo namenjeno za državni odkup, a ga je slikar tako visoko cenil, da je ostalo v njegovi lasti, saj ni hotel popustiti pri ceni. ♦ Zaradi odmevnosti prvega Sejalca je Grohar motiv naslednje leto ponovil, le da ga je postavil namesto v ležeč v pokončen pravokotnik. Dopolnil ga je z masivnim okvirjem iz tolčene pločevine, ki pokončni lik obda, kakor so okvirjeni svetniki na bizantinskih ikonah. S tem je sejalec začel spominjati na svetniški lik. ♦ Škofjo Loko, kjer so se v letih med 1902 in 1906 naselili slovenski impresionisti, ki v Ljubljani niso našli razumevanja za svoje delo, imenujemo slovenski Barbizon po mestecu na robu Fontenbleaujskega gozda, kjer so se naselili mladi umetniki, ki so sredi 19. stoletja zapustili Pariz in se usmerili v slikanje narave. ♦ V srednjem veku so upodabljali motiv sejalca v upodobitvah koledarskih mesecev. ♦ Motiv sejalca se je širše uveljavil v francoski umetnosti v času realizma. Poleg Françoisa Milleta ga je večkrat upodobil tudi Vincent van Gogh. Motiv je odmeval tudi v kiparstvu. Zelo priljubljen je postal v slovenski umetnosti, in je eden pogostejših v 20. stoletju. Pred Groharjem je motiv večkrat naslikal tudi Jakopič.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Grohar se je z motivom in kompozicijo slike ukvarjal dve leti, saj je bil pred tem predvsem krajinar, zdaj pa je v krajino vključil figuro. ♦ To je najpomembnejša Groharjeva slika, ki je v 20. stoletju postala »ikona« slovenskega modernizma in utelesitev slovenskega nacionalnega mita.
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Obe deli predstavljata kmečki žanr, pri Groharju kmečko opravilo, pri Kralju kmečko svatbo. ♦ Obe deli vsebinsko in oblikovno povečujeta ter monumentalizirata kmečki živelj. Kmet postane predmet epskega navdiha in herojske upodobitve. ♦ Obe deli poudarjata vitalnost in klenost kmečkega človeka. Grohar to poudarja z upodabljanjem težaških kmečkih opravil, Kralj pa temu pridruži še tematiko svatbe in pustovanja. ♦ Zaradi folkloristike v delu imata deli etnografski značaj in sta močno povezani z nacionalno identifikacijo. ♦ Obe deli imata mistično in religiozno noto. Grohar kaže posvečenost fizičnemu delu, vendar figura kmeta izgublja jasne fizične obrise in se zaradi trepetanja svetlobe, spreminja v poduhovljeno eterično figuro, namenjeno kontemplaciji. Kraljeve figure prežema notranja mistična svetloba, ki učinkuje skrivnostno, deloma srhljivo, kar vzbuja občutke nelagodja in iracionalnega pred neznanim, primarnim, mitskim. Njegovo praznovanje zaradi pustnih mask se spreminja v pogansko obredje. ♦ Oba umetnika sta motiva večkrat upodobila. ♦ Oba umetnika izvorno prihajata iz kmečkega socialnega okolja, zato so podobe iz tega sveta, oživiljanje podob iz otroštva, povezane tudi z idealizacijo in povečevanjem tega okolja. ♦ Deli sta bili za oba umetnika pomembni odmevni razstavnici, za Groharja na razstavi v Trstu, za Kralja na Beneškem bienalu. ♦ Obe deli imata diagonalno kompozicijo, ki je pri Groharju uravnotežena s sredinsko osno zasnovno, pri Kralju pa dominira v prvem planu s figuro maškare, ki se v paru nagiba v levo, zato ta kompozicija deluje bolj dinamična. ♦ Delo 7.1 pripada slikovitemu morfološkem slogu, saj ni nobenih kontur, slika je sestavljena iz kratkih potez ali točk barve, delo 7.2 pa je precej realistično, saj so telesa otipljiva in polnoplastična, konture so jasne in močne. ♦ Človeška figura na delu 7.1 je realistična, vendar ima popolnoma zabrisane konture, modelirana je z grobim senčenjem in deluje bolj ploskovito kot tista na delu 7.2 Človeška figura na delu 7.2 je geometrijsko preoblikovana, delno plastično oblikovana, napetih obrisov kar slikar dosega s tonskim slikanjem, konture so jasne. Figura zaradi geometrizacije, delne deformacije zaradi hipertrofiranosti posameznih delov telesa, oglatih pregibov učinkujejo robato in okorno. Obrazi so stilizirani in delno tipizirani, vsi spominjajo na maske. ♦ Globina prostora je na delu 7.1 nakazana delno z linearno perspektivo (kozolec), deloma pa z barvno perspektivo (pokrajina). Na delu 7.2 pa je globina prostora nakazana s postavitvijo treh prostorskih planov, osrednjim plesnim parom, dvema plesnima paroma in glasbenico ter omizjem zadaj. Pravila linearne perspektive so zanemarjena oziroma upoštevana le delno, globina se ustvarja po principu vertikalne perspektive. ♦ Barve na delu 7.1 so svetle (v pokrajini se izmenjujejo tople in hladne barve, prevladujejo zeleni, vijolični, rumeni in modri odtenki) in ustvarjajo vtis presvetljene pokrajine. Barve na delu 7.2 so tople in zemeljske. ♦ Svetloba na delu 7.1 pada od desnega kota zgoraj in osvetljuje hrbet sejalca, a celotna slika je zelo svetla. Svetloba na delu 7.2 zamolčko prihaja iz notranjosti obrazov ali teles. Svetlobno sta najbolj poudarjena soplesalca v prvem planu. Skrivnostna lampijonska svetloba v notranjosti teles vzbuja dvoumen ambivalenten vtis figur. ♦ Groharjevo delo sodi v impresionizem, Kraljevo pa v novo stvarnost in magični realizem.
6	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

8. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Irwin ♦ Kapital ♦ 1990 / 90. leta 20. stoletja ♦ slikarska instalacija ♦ Moderna galerija, Ljubljana (prostorska postavitev) ♦ velike mere ♦ delo sestavljajo: slike, uporabni predmeti, nagačene živali ♦ postmodernizem, retroavantgarda, sodobna umetnost
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Kapital je slikarska instalacija, ki je bila prvič postavljena leta 1990 v ljubljanski Galeriji Equrna, pozneje pa v različnih oblikah v številnih svetovnih galerijah. ♦ Na posebej označenem delu galerijske stene so razvrščene značilne slike in objekti skupine. ♦ Delo nima stalne oblike, temveč se lahko pri vsaki novi postavitvi glede na prostor spremeni. Njegovo spreminjanje je odvisno tudi od naključij. Tako nastajajo različne, vsaka zase izvirne postavitve, ki so si enakovredne. ♦ Pogost motiv so križi, izhajajoči iz del ruskega avantgardnega umetnika Kazimirja Maleviča, ki je pripadal umetnostni smeri suprematizem. ♦ Drug stalni motiv na postavitvah Kapitala so nagačene živali, ki soustvarjajo učinek domačijskega okolja lovske koč. Pogosti so nagačeni ruševci, orel, podlasica, polh in druge značilne živali alpskega sveta, tudi jelenovi rogovi. ♦ Del postavitve so pogosto tudi reinterpretacije umetniških del iz slovenske zgodovine umetnosti, npr. Groharjevega Sejalca, Kobilčino Kofetarico ali pa z naslikano kavno skodelico opozorijo na Cankarjevo črtico Skodelica kave. ♦ Barvna paleta pri njih najpogosteje posnema avantgardistično, ponavljajo se črno-belo-rdeča, realistično odslikani predmeti pa z barvo posnemajo predmete, ki jih odslikujejo (sive gore, modro nebo, rjav jelen ...). ♦ Pomemben element njihovih postavitvev so tudi značilni masivni okvirji. Ti so nekakšen zaščitni znak skupine in ga prepoznamo že od daleč. ♦ Značilnost takšne prostorske postavitve – instalacije – je tridimenzionalnost, združevanje arhitekturnih, kiparskih in slikarskih elementov v enotno celoto, ki jo povezuje skupen koncept. ♦ Likovni objekti so izdelani vsak v svojem slogu in vsak izhaja iz drugačne ideje. Tudi v tem spajajo in prepletajo slogovne značilnosti modelov, ki jih posnemajo. Gore so naslikane realistično, križi posnemajo suprematistične kompozicije ali slike geometrične abstrakcije, jelen je tak kakor v slikarstvu romantike. ♦ Slike skupine Irwin so obrtniško zelo izpiljene, veliko pozornosti posvečajo uporabi materialov (mešane slikarske tehnike, dodatki na okvirjih so iz bron, zlati lističi, včasih celo živalska kri).
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Instalacija Kapital govori o dvoumni vlogi umetniškega dela, saj so slike pomešane med lovske trofeje. Prav te lovske trofeje s svojim pomenom označujejo tudi umetniška dela, ki postajajo nekakšne trofeje – prestižni in reprezentančni objekti, ki jih lastniki obešajo na zid, da poudarijo lastno veljavo. ♦ Motivi iz slovenske tradicije se v njihovem delu brez razlike mešajo z motivi nacistične (Blut und Boden) in socialistične estetike ali s citati iz ruske avantgarde in visokega modernizma. ♦ Avtorji se poigravajo z zamisljivo, da vrednost (in pomen) umetniškega dela vedno določa njegov kontekst – v tem primeru je njegova vrednost zbanalizirana na vrednost prestižnega objekta, ki si ga lasti družbena elita. ♦ Gre za predstavitev cinične ideje kapitalizma, ki razkriva, kaj je dejanska (torej kapitalna) vrednost umetniškega dela, ko to postane (lovska) trofej. ♦ Naslov Kapital se nanaša na istoimensko delo Karla Marxa iz leta 1867, ki je bilo eno izmed teoretičnih izhodišč socialističnega gibanja. ♦ Skupina Irwin vnaša v svoja dela simbole in teorije totalitarnih režimov, še posebno socialističnega, kot pomembnega elementa naše zgodovine. ♦ Postavitev Kapitala spremlja tudi katalog – knjiga z istim naslovom, ki predstavlja začetek široke razprave o razvoju in pomenu umetnosti Vzhodne Evrope. ♦ Delo je začelo nastajati tik pred razpadom Jugoslavije in se je nadaljevalo prav v času velikih političnih sprememb na območju današnje Slovenije.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ S tem se je prva postavitve Kapitala leta 1990 v ljubljanski Galeriji Equrna spremenila tudi v izjavo, ki naj prikaže, kako naivna in zgrešena je domneva Zahoda o tem, da obstaja en sam univerzalni modernizem. To je pravzaprav zahodni modernizem, saj vemo, da sta si zgodovini zahodne in vzhodne umetnosti v modernizmu zelo različni. ♦ Skupina Irwin razume umetniško dejanje kot ustvarjanje drugačnega kapitala, kakršen je denar, torej kulturni kapital.
4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Skupina Irwin je bila ustanovljena leta 1983 in se je leta 1984 priključila širšemu umetniškemu kolektivu Neue Slowenische Kunst (NSK), h kateremu prištevamo še glasbeno skupino Laibach, Gledališče sester Scipion Nasice in oblikovalski oddelek Novi kolektivizem. ♦ Organizacija NSK spominja na državno sestavo. ♦ Skupino sestavlja pet slikarjev: Dušan Mandič (1954), Miran Mohar (1958), Andrej Savski (1961), Roman Uranjek (1961) in Borut Vogelnik (1958). ♦ Skupina še vedno deluje. ♦ Pred ustanovitvijo NSK se je imenovala Rrose Irwin Sélavy, s čimer so želeli vzpostaviti vez z Marcelom Duchampom, ki je uporabljal ime Rrose Sélavy (izgovarjava »eros c'est la vie«, kar pomeni »ljubezen je življenje«) kot enega svojih ženskih psevdonimov. ♦ Skupina je bila ustanovljena v 80. letih, ko se je v umetnosti uveljavil postmodernizem. ♦ Največ vpliva na njihovo delo so imeli predstavniki zgodovinskih avantgard, predvsem Marcel Duchamp, Kazimir Malevič in Avgust Černigoj, pa tudi delovanje slovenske neoavantgardne in konceptualistične skupine OHO. ♦ Skupino lahko označimo kot postavantgardno, samim pa je za njihovo strategijo delovanja uspelo uveljaviti nov izraz – retroavantgarda. ♦ Temeljna načela delovanja skupine Irwin, ki se kažejo tudi v delu <i>Kapital</i>, so: <ul style="list-style-type: none"> ♦ retroprincip, ♦ organski eklekticizem, ♦ kolektivno avtorstvo, ♦ predstavitev domače kulture čim bolj monumentalno in spektakularno. ♦ Delo je začelo nastajati tik pred razpadom Jugoslavije in se je nadaljevalo prav v času velikih političnih sprememb na območju današnje Slovenije. ♦ S tem se je prva postavitve <i>Kapitala</i> leta 1990 v ljubljanski Galeriji Equrna spremenila tudi v izjavo, ki naj prikaže, kako naivna in zgrešena je domneva Zahoda o tem, da obstaja en sam univerzalni modernizem. To je pravzaprav zahodni modernizem, saj vemo, da sta si zgodovini zahodne in vzhodne umetnosti v modernizmu zelo različni. ♦ Skupina Irwin razume umetniško dejanje kot ustvarjanje drugačnega kapitala, kakršen je denar, torej kulturni kapital. ♦ Drugi pomembni projekti skupine Irwin so še: <i>Was is Kunst?</i> (zač. 1985), <i>Slovenske Atene</i> (1987), <i>NSK država v času</i> (zač. 1991), <i>Transnacionala</i> (1996), <i>East Art Map: Contemporary Art and Eastern Europe</i> (zač. 2002). ♦ Američan Michael Benson je leta 1996 o skupini posnel film <i>Prerokbe ognja</i>.
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ V obeh primerih, tako pri skupini Irwin kot pri Malevičevem suprematizmu, gre za umetnost, ki je družbeno angažirana (avantgardistična umetnost). ♦ Irwini spadajo v t.i. retroavantgardo, Malevičev suprematizem pa v t.i. zgodovinske avantgarde. ♦ Irwini pa se pri svojem ustvarjanju naslanjajo na različne obstoječe umetnostne vire iz preteklosti, tudi na Malevičev suprematizem sam. Malevičev suprematizem si prizadeva za stvaritev popolnoma nove umetnosti, »iz nič« (na temelju popolnega uničenja stare umetnosti). ♦ Malevičev suprematizem je eno izmed ključnih izhodišč instalacije <i>Kapital</i>. ♦ Skupina Irwin eklektično kombinira različne umetnostne tradicije. Za Maleviča je suprematizem edina prava vizija. ♦ Skupina Irwin citira druge umetnike, Malevič pa izhaja edinole iz samega sebe. ♦ Skupina Irwin kombinira motive iz abstraktne in realistične umetnosti, Malevičev suprematizem pa je dosledno abstrakten. ♦ Skupina Irwin kritizira obstoječi kapitalistični sistem ter obstoječe in minule totalitarne režime, Malevič pa napoveduje in pozdravlja neko novo, bodočo družbeno ureditev. ♦ Skupina Irwin prevprašuje vlogo in mesto umetnosti v kapitalističnem sistemu in totalitarnih režimih, Malevič pa umetnost razume kot dejavno soustvarjalko nove družbene ureditve.
6	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

